

ТИМОЩУК С. О.,
аспірант наукової лабораторії з проблем
протидії злочинності
(Навчально-науковий інститут № 1
Національної академії внутрішніх справ)

УДК 343

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.37>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

У статті констатовано, що у світі за допомогою негласних засобів розслідування вдається розкрити більшість тяжких та особливо тяжких злочинів й отримані результати визнаються судами західних країн як судові докази, аналіз вітчизняної практики застосування негласних слідчих (розшукових) дій показав проблеми такого визнання, зокрема при особливому режимі досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану.

З'ясовано, що законодавець під час процесуального вирішення питання щодо можливості початку проведення негласних слідчих (розшукових) дій до постановлення ухвали слідчого судді не повною мірою проаналізував і врахував теоретично-наукову складову кримінального процесуального законодавства та практичний досвід проведення подібних дій правоохоронними органами іноземних країн, насамперед країн Європейського Союзу, зокрема – система права яких є складовою романо-германської правової сім'ї; не достатньо глибоко прорахував на майбутнє можливості своєчасної та дієвої протидії вітчизняних правоохоронних органів сучасним кримінальним викликам за можливості проведення до постановлення ухвали слідчого судді лише таких негласних слідчих (розшукових) дій, як «установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу)» та «спостереження за особою»; не у повній мірі проаналізував та розглянув можливості проведення до постановлення ухвали слідчого судді усіх видів негласних слідчих (розшукових) дій, у тому числі – пов'язаних з втручанням у приватне спілкування, у взаємозв'язку із забезпеченням чітко унормованого та дієвого механізму судового контролю за дотриманням закону при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. Такі проблеми існують й при особливому режимі досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану.

Звернута увага на неможливість проведення низки ключових негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях щодо воєнних злочинів без дозволу суду є проблемним питанням у невідкладних випадках, яке ускладнює документування злочинів вказаної категорії.

З урахуванням іноземного досвіду, запропоновані шляхи вирішення окремих проблемних питань при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану до постановлення ухвали слідчого судді, які мають надати правоохоронним органам не тільки дієві механізми для протидії злочинності, а й забезпечать безапеляційне дотримання принципу верховенства права у кримінальному провадженні.

Ключові слова: негласна слідча (розшукова) дія, кримінальне провадження, іноземний досвід, установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу), спостереження за особою, винятковість, невідкладність, воєнний стан, військові дії.

Tymoshchuk S. O. Foreign experience of conducting covert investigative (search) actions

The article states that all around the world, it is possible to solve the majority of serious and especially serious crimes with the help of covert investigation, and the obtained results are recognized by the courts of Western countries as judicial evidence. The analysis of the domestic practice for using covert investigative (search) actions showed the problems of such recognition, in particular, in the case of a special regime of pre-trial investigation, court proceedings under martial law.

It was found that during the procedural decision on the possibility of starting secret investigative (search) actions before the decision of the investigating judge the legislator has not fully analyzed and taken into account the theoretical-scientific component of criminal procedural legislation and the practical experience of conducting similar actions by law enforcement agencies of foreign countries, primarily the countries of the European Union, in particular – the legal system of which is a component of the Romano-Germanic legal family; has not calculated deeply enough for the future the possibilities of timely and effective countermeasures of domestic law enforcement agencies to modern criminal challenges for the possibility of carrying out only such covert investigative (search) actions as «establishing the location of radio equipment (radio-electronic tools)» and «surveillance of a person» before the ruling of the investigating judge; has not fully analyzed and considered the possibilities of carrying out all types of covert investigative (search) actions before the resolution of the investigating judge, including those related to interference in private communication, in connection with the provision of a clearly regulated and effective mechanism for judicial control over compliance with the law while conducting covert investigative (search) actions. Such problems also exist in the case of a special regime of pre-trial investigation, court proceedings under martial law.

Attention has been drawn to the impossibility of carrying out a number of key secret investigative (search) actions in criminal proceedings regarding war crimes without the permission of the court. That is a problematic issue in urgent cases, complicating the documentation of crimes of the specified category.

Taking into account foreign experience, proposed ways of solving certain problematic issues when conducting covert investigative (search) actions in martial law conditions before the decision of the investigating judge is issued, which should provide law enforcement agencies not only with effective mechanisms for combating crime, but also ensure unquestionable compliance with the principle of the rule of law in criminal proceedings.

Key words: *secret investigative (search) action, criminal proceedings, foreign experience, establishing the location of radio equipment (radio-electronic means), surveillance of a person, exclusivity, urgency, martial law, military actions.*

Постановка проблеми. Прийняття у 2012 р. чинного Кримінального процесуального кодексу (КПК) України стало визначальною віхою в європеїзації вітчизняного кримінального процесуального закону. Даний правовий акт, який увібрав у себе усі європейські цінності та стандарти, не лише формально гарантував дотримання прав і свобод людини, а й забезпечував реальні та дієві механізми їх реалізації та швидкого поновлення у разі порушення.

Було удосконалено існуючі правові інститути кримінального процесу, а також запроваджено нові, серед яких – правовий інститут «Негласних слідчих (розшукових) дій», що знайшов своє відображення в окремій Главі 21 КПК України [1]. Поява такого правового інституту стала результатом тривалої дослідницької роботи у сфері теорії кримінального процесу, криміналістики, оперативно-розшукової діяльності, слідчо-прокурорської та судової практики, кінцевою метою якої було забезпечення справедливого та дієвого балансу між

втручанням держави в права і свободи людини, зокрема – приватне спілкування, та правоохоронною діяльністю держави, спрямованою на проведення оперативно-розшукових заходів і використання їх результатів у кримінальному провадженні за для забезпечення принципу невідворотності кримінальної відповідальності та покарання.

Грунтовний аналіз правових норм та правозастосовна практика свідчать, що, попри прогресивно-новаторський характер та новизну, вона потребує системних змін та удосконалення. Саме такі удосконалення та зміни з урахуванням іноземного досвіду, з одного боку, стануть надійним інструментарієм правоохоронним органам для швидкої і дієвої протидії злочинним проявам, зокрема – тяжким та особливо тяжким кримінальним правопорушенням, а з іншого боку – надійним запобіжником від порушень права людини на приватність.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Загалом, теоретичні та практичні проблеми проведення негласних слідчих (розшукових) дій (НСРД) були предметом досліджень таких науковців як М. В. Багрія, О. В. Капліної, О. В. Керевича, М. П. Климчука, Є. Д. Лук'янчикова, В. В. Луцика, М. А. Погорецького, О. І. Полуховича, Д. Б. Сергєєвої, С. Р. Тагієва, О. Ю. Татарова, С. С. Чернявського та ін.

Попри те, що у світі за допомогою негласних засобів розслідування вдається розкрити більшість тяжких та особливо тяжких злочинів й отримані результати визнаються судами західних країн як судові докази, аналіз вітчизняної практики застосування НСРД показав проблеми такого визнання, зокрема при особливому режимі досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану. Тому іноземний досвід проведення НСРД на часі вивчення.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 246 чинного КПК України негласними слідчими (розшуковими) діями визнається різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню та проводяться у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб [1]. Проведення НСРД допускається тільки під час конкретного кримінального провадження. Переважна їх більшість проводиться з дозволу слідчого судді за клопотанням прокурора або слідчого.

Однак, ч. 1 ст. 250 КПК України надає можливість розпочати проведення будь-якої НСРД, насамперед – пов'язаної із втручанням у приватне спілкування, до постановлення ухвали слідчого судді за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. Умовами, які допускають проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді є такі: 1) мета – врятування життя людей та запобігання вчиненню злочинів, передбачених ч. 1 ст. 250; 2) без постановлення ухвали слідчого судді може бути проведена не кожна НСРД, а лише та, щодо якої у КПК України безпосередньо передбачена можливість її проведення без такої ухвали. Зокрема, такими діями є передбачені ч. 4 ст. 268 та ч. 3 ст. 269 КПК України, а саме установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу та спостереження за особою. Проведення інших видів НСРД до постановлення ухвали слідчого судді не передбачено...» [2, с. 61–62].

Загалом, закріплення у кримінальному процесуальному законі можливості проведення лише двох негласних слідчих (розшукових) дій до постановлення ухвали слідчого судді (ст. ст. 268, 269 КПК України) Полухович О.І. вважає цілком усвідомленим законодавчим кроком в рамках розвитку парадигми першочергового значення дотримання прав та свобод людини [3, с. 109], тоді як М. В. Багрій, О. В. Керевич та М. П. Климчук пояснюють це «помилкою законодавця» [4, с. 88; 5, с. 246].

Уважаючи цілком небезпідставною наукову позицію вищезазначених науковців, на наш погляд законодавець під час законодавчого вирішення питання щодо можливості початку проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді не повною мірою проаналізував і врахував теоретичну-наукову складову кримінального процесуального законодавства та практичний досвід проведення подібних процесуальних дій правоохоронними органами іноземних країн, насамперед країн *Європейського Союзу*, зокрема – система права яких є складовою романо-германської правової сім'ї, або ж тяжіє до неї; не достатньо глибоко

прорахував на майбутнє можливості своєчасної та дієвої протидії вітчизняних правоохоронних органів сучасним кримінальним викликам за можливості проведення у порядку ч. 1 ст. 250 КПК України лише таких НСРД, як «установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу)» та «спостереження за особою»; не у повній мірі проаналізував та розглянув можливості проведення до постановлення ухвали слідчого судді усіх видів НСРД, у тому числі – пов'язаних з втручанням у приватне спілкування, у взаємозв'язку із забезпеченням чітко унормованого та дієвого механізму судового контролю за дотриманням закону при проведенні НСРД.

У цьому контексті доцільно згадати, що поданий на розгляд Верховної Ради України проект нині чинного Кримінального процесуального кодексу України, до розробки якого долучалися видатні вітчизняні науковці-процесуалісти, містив чіткі та узгоджені між собою правові норми, які у визначених випадках надавали можливість правоохоронцям проводити усіх види НСРД до постановлення ухвали слідчого судді [6].

Такий процесуально-правовий підхід, який у чітко унормованих випадках та за наявності дієвої системи судового контролю дозволяє більший обсяг втручання у приватність людини, кореспондується з вимогами до проведення подібних процесуальних дій в правових системах інших розвинених країн.

За правовими приписами § 2 ст. 237 та ст. 241 КПК Республіки Польща у невідкладних випадках дозволяється контроль і запис змісту телефонних розмов та інформації, що передається телекомунікаційними мережами, зокрема – електронного листування, до постановлення відповідної ухвали судом за рішенням прокурора з подальшою перевіркою законності такого рішення судом [7].

Згідно з вимогами § 231 Закону Угорщини Про кримінальне провадження за дозволом суду проводяться, зокрема, таємний моніторинг інформаційних систем та перехоплення повідомлень (прослуховування), що передбачає таємний контроль та запис змісту спілкування, яке здійснюється через мережу або пристрій електронної комунікації чи в інформаційній системі, а також – таємне спостереження за місцем, яке надає право спеціально уповноваженому органу моніторити та фіксувати за допомогою технічних засобів те, що відбувається в квартирі, іншому приміщенні, огороженій зоні, транспортних засобах, за винятком громадського транспорту та публічних місць загального користування (приховані засоби).

Водночас, у випадках, визначених п. 1 § 238 даного правового акту, зокрема – у разі затримки надання відповідного дозволу суду, якщо це може суттєво зашкодити меті, що мала би бути досягнута при використанні прихованого засобу, їх можливо розпочати за рішенням прокурора з подальшим зверненням до суду для перевірки законності такого рішення [8].

Досить широкі повноваження щодо початку проведення таємних процесуальних дій, зокрема – пов'язаних із втручанням у приватне спілкування, до отримання дозволу суду надається правоохоронним органам кримінальним процесуальним законодавством Словацької Республіки. Зокрема, у випадках, визначених §§114, 115 КПК Словацької Республіки, до отримання дозволу суду прокурор може прийняти рішення про здійснення аудіо-, відео-, аудіо-відео запису речі або особи та про прослуховування та запис телекомунікаційного трафіку, зокрема – якщо це не пов'язано з проникненням до житла. Законність такого рішення у визначений строк перевіряється і підтверджується судом [9].

За правовими приписами ст. 141 КПК Румунії у разі існування надзвичайної ситуації, коли отримання дозволу суду щодо заходів технічного спостереження на загальних підставах призвело б до значної затримки розслідування, втрати, зміни чи знищення доказів або поставило б під загрозу безпеку потерпілого, свідка чи членів їхніх сімей, з дотриманням чітко визначених ст. 139 КПК Румунії умов (наявність обґрунтованої підозри щодо підготовки чи вчинення визначеного даною статтею злочину; пропорційність заходу технічного спостереження обмеженню основних прав і свобод, враховуючи особливості справи, важливість інформації чи доказів, які необхідно отримати, або тяжкість злочину; неможливість отримання доказів в інший спосіб або їх отримання спричинило б особливі труднощі, які

зашкодили б розслідуванню, або існує небезпека для безпеки людей чи цінного майна) прокурор може прийняти рішення про проведення заходів технічного спостереження, що визначені ч. 1 ст. 138 КПК Румунії, до 48 годин, зокрема – перехоплення комунікацій або будь-якого виду дистанційного зв'язку; доступ до комп'ютерних систем; відео, аудіо та фотоспостереження.

При цьому, не пізніше 24 годин після закінчення строку дії заходу зобов'язаний передати матеріали справи зі звітом про проведений захід технічного спостереження до суду, з метою підтвердження його застосування.

Одночасно із клопотанням про підтвердження заходу або окремо прокурор може клопотати перед судом щодо надання дозволу на проведення заходу технічного спостереження згідно зі ст. 140 КПК Румунії [10].

За рішенням прокурора у визначених випадках дозволяє розпочинати таємні процесуальні дії, зокрема – пов'язані із втручанням у приватне спілкування, кримінальне процесуальне законодавство Федеративної Республіки Німеччини.

Правові приписи § 100 КПК ФРН у взаємозв'язку з положенням § 99 КПК ФРН та вимоги § 100e КПК ФРН у взаємозв'язку з положенням § 100a КПК ФРН надають право прокурору за наявності законодавчо визначених підстав та у випадку безпосередньої небезпеки для мети і результатів розслідування приймати рішення про виїмку поштової кореспонденції обвинуваченого та про телекомунікаційний контроль, який передбачає відстеження і запис телекомунікацій обвинуваченого та осіб, щодо яких на підставі певних фактів можна припустити, що вони отримують або передають повідомлення, призначені для обвинуваченого або такі, що походять від нього, або що обвинувачений користується їхніми зв'язком або ІТ- системою.

При цьому, відповідні рішення прокурора втрачають чинність у разі не підтвердження їх судом упродовж трьох робочих днів.

Лише суду надано право приймати рішення про відкриття поштових відправлень, водночас, щоб не створювати загрози для мети та результатів розслідування через затримку, він може передати таке право прокурору [11].

Досить широкі повноваження щодо початку таємних слідчих дій до постановлення судового рішення надано прокурору кримінальним процесуальним законодавством і низки країн пострадянського простору, зокрема – КПК Литовської Республіки [12], КПК Латвійської Республіки [13], КПК Грузії [14].

У контексті зазначеного іноземного досвіду та практики проведення НСРД вітчизняними правоохоронними органами вважаємо, що наданої законодавцем можливості розпочинати до постановлення ухвали слідчого судді лише «установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу)» та «спостереження за особою» явно не достатньо для дієвого та своєчасного реагування на виклики злочинності, зокрема – сучасних її проявів.

Адже глобалізація, сучасні технологічні, інформаційні та економічні зміни у суспільстві призвели до модернізації злочинності, зрощування з державним сектором. З'явилася «білокомірцева злочинність» – White-Collar Crime, яка, здебільш, зосередилася на вчиненні фінансово-економічних злочинів під прикриттям легальної діяльності, використовуючи, при цьому, корумповані зв'язки в державних та правоохоронних органах.

Загрозою для національної безпеки держави та існування міжнародного співтовариства стала транснаціональна організована злочинна діяльність, зокрема з сферах незаконної торгівлі наркотичними засобами, зброєю, людьми та людськими органами, радіоактивними речовинами тощо.

Особи, використовуючи досягнення науково-технічного прогресу, почали здійснювати свою протиправну діяльність завуальовано, використовуючи різноманітні засоби маскуваня.

У правоохоронних органів інколи є лічені години, а то – й хвилини, задля виявлення та документування певних кримінальних правопорушень, наприклад – пов'язаних з вимаганням та отриманням неправомірної вигоди, коли між вимогою про отримання неправомірної

вигоди (яка до речі – може надійти телекомунікаційними засобами) та необхідністю її передачі проходить досить нетривалий проміжок часу, який не дає змоги слідчому за погодженням із прокурором або ж прокурору ініціювати перед слідчим суддею питання про дозвіл на проведення низки необхідних НСРД, – зокрема аудіо-, відеоконтроль особи, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж та зняття інформації з електронних інформаційних систем.

Натомість, «установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу)» та «спостереження за особою», виходячи з предмету та процесу доказування злочинів відповідної категорії, не дають можливості якісно задокументувати як факт вимагання неправомірної вигоди у розумінні п. 5 примітки 1 до ст. 354 Кримінального кодексу України, так і факт безпосереднього отримання саме неправомірної вигоди у розумінні примітки до ст. 364-1 Кримінального кодексу України [15].

У цьому зв'язку, повністю підтримуємо провідних вчених-процесуалістів, які вважають неможливість проведення низки ключових НСРД у кримінальних провадженнях відповідної категорії у невідкладних випадках без дозволу суду проблемним питанням, яке ускладнює документування злочинів вказаної категорії [16, с. 164–165].

Дану проблему можна екстраполювати на виявлення і документування злочинів іншої категорії (до прикладу – проти основ національної безпеки України, життя та здоров'я особи, проти власності тощо), де саме від оперативного реагування правоохоронних органів залежить не лише викриття осіб, які їх вчинили, та фіксування доказової бази, а й життя та здоров'я людини, забезпечення її прав та свобод.

Уважаємо, що така проблема потребує законодавчого вирішення шляхом внесення змін до ст. 250 та низки інших статей Глави 41 КПК України в частині скасування обмежень на початок проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора.

Загалом, конструкція правової норми, закріпленої ч. 1 ст. 250 КПК України, свідчить, що законодавець відносить можливість розпочати НСРД до постановлення ухвали слідчого судді до виняткових випадків.

Термін «винятковий» в різних відмінках законодавець використовує в тексті КПК України у 16 випадках, переважно – для виокремлення можливості певних процесуальних процедур за визначених обставин від загального порядку їх проведення за звичайних умов. Законодавець у контексті правових приписів ч. 1 ст. 250 КПК України пов'язує таку винятковість з низкою умов, саме наявність яких створюють правову підставу для початку проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді, зокрема: невідкладність випадку; необхідність врятувати життя людей та запобігти вчиненню злочину; злочин, якому необхідно запобігти шляхом проведення НСРД, відноситься до категорії тяжких та особливо тяжких, виходячи з правових приписів ст. 12 КК України, та міститься у встановленому КПК України переліку.

Поняття «невідкладно», що в різних відмінках в тексті КПК України законодавцем використовується у 89 випадках, є оцінним, нормативно-семантичне навантаження якого, на думку окремих науковців, яку ми підтримуємо, значною мірою залежить від контексту, де воно вжито [17, с. 32; 18, с. 27; 19, с. 167].

Як зазначає І. В. Басиста, невідкладною може бути будь-яка слідча (розшукова) дія, коли найменше зволікання з її проведенням ставить під загрозу виявлення та фіксацію доказів у кримінальному провадженні [20, с. 150]; Є. Д. Лук'янчиков пов'язує невідкладність будь-якої процесуальної дії з тим, що зволікання у її проведенням у терміновому порядку в конкретній слідчій ситуації може призвести до пошкодження, зникнення або знищення слідів і втрати фактичних даних, що мають значення для провадження [21, с. 149].

Інші дослідники пов'язують невідкладність слідчої (розшукової) дії з процесуально-тактичною ситуацією, що складається на момент її проведення, та обумовлюється наявністю потреби в невідкладному (негайному) припиненні кримінального правопорушення чи його запобіганні, виявленні, закріпленні, вилученні та дослідженні доказів з метою

встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження, за наявності об'єктивної загрози їх втрати, знищення чи спотворення [22, с. 79].

Крім того, таке законодавче унормування поняття та чітких ознак невідкладності, зокрема – в контексті проведення НСРД, стало би дієвим процесуальним інструментарієм, що забезпечував від зловживань працівників правоохоронних органів в частині необґрунтованого втручання в права та свободи людини.

За таких обставин вважаємо вмотивованими та обґрунтованими пропозиції Консультативної місії Європейського Союзу щодо внесення змін до КПК України в частині визначення невідкладності слідчих (розшукових) дій із законодавчим закріпленням відповідного поняття [23, с. 18–21].

І хоча поважна Європейська інституція необхідність таких змін обґрунтовує забезпеченням балансу між правовою визначеністю та ефективністю роботи правоохоронної системи на прикладі аналізу правових приписів ст. 214 КПК України, відповідні її висновки можна екстраполювати на інші норми кримінального процесуального закону, зокрема – ч. 1 ст. 250 КПК України, коли в окремих випадках у правоохоронців є лічені години для документування тяжкого і особливо тяжкого злочину та викриття осіб, що їх вчинила, водночас, кожна втрачена хвилина посилює ризик безвідмовної втрати доказової бази.

Висновки. Кримінальне провадження здійснюється з дотриманням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Європейський Суд з прав людини зосереджує особливу увагу на дотриманні даного принципу при застосуванні кримінального процесуального закону, зокрема – при втручанні у приватне спілкування, зважаючи на найбільшу ступінь обмеження прав і основоположних свобод людини та потенційну загрозу свавільного втручання держави у ці права і свободи.

Враховуючи іноземний досвід та практику проведення НСРД вітчизняними правоохоронними органами, вважаємо, що можливість, надана законодавцем, розпочинати дії до ухвалення рішення слідчого судді лише для «встановлення місцезнаходження радіобладнання (радіоелектронного засобу)» та «спостереження за особою» є явно недостатньою для ефективного та своєчасного реагування на виклики злочинності, зокрема на її сучасні прояви.

Неможливість проведення низки ключових НСРД у кримінальних провадженнях щодо воєнних злочинів без дозволу суду є проблемним питанням у невідкладних випадках, яке ускладнює документування злочинів вказаної категорії. Дану проблему можна екстраполювати на виявлення і документування злочинів іншої категорії, де саме від оперативного реагування правоохоронних органів залежить не лише викриття осіб, які їх вчинили, та фіксування доказової бази, а й життя та здоров'я людини, забезпечення її прав та свобод. Тому, така проблема потребує законодавчого вирішення шляхом внесення змін до ст. 250 та низки інших статей Глави 41 КПК України в частині скасування обмежень на початок проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. Внесення запропонованих у статті змін до ч. 1 ст. 250 КПК України не лише надасть правоохоронним органам дієвих механізмів протидії злочинності, а й забезпечить безапеляційне дотримання принципу верховенства права у кримінальному провадженні, зокрема – при застосуванні даної правової норми.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Багрій М. В., Луцик В. В. Процесуальні аспекти негласного отримання інформації: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія. Х. : Право, 2017. 376 с.
3. Полухович О. І. До питання негласних слідчих (розшукових) дій, які можуть бути розпочаті до постановлення ухвали слідчого судді. *Публічне право*. 2017. № 1. С. 106–113.

4. Багрій М. В. Судовий контроль за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій: окремі аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2015. Вип. 35 (1.3). С. 86–89.
5. Керевич О. В., Климчук М. П. Законодавче врегулювання інституту негласних слідчих (розшукових) дій. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. №4. С. 244–246.
6. Проект Кримінального процесуального кодексу України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=9700&skl=7
7. Kodeks postępowania karnego. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970890555/U/D19970555Lj.pdf>.
8. 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. URL: <https://njt.hu/jogszabaly/2017-90-00-00.24#CI>, https://jogkodex.hu/jsz/be_2017_90_torveny_9749372
9. Trestný Poriadok. URL: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=505628>
10. Codul de procedură penală. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/267886>
11. Strafprozeßordnung. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/>
12. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.163482/pdopPQwUbv>
13. Kriminālprocesa likums. URL: <https://likumi.lv/ta/id/107820-kriminalprocesa-likums>
14. საქართველოს სსიხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი. URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/90034?publication=162>
15. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
16. Розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою : навч. посіб. / С. С. Чернявський, В. Г. Дрозд, А. П. Запотоцький, Ю. М. Черноус, Л. В. Гаврилюк та ін. Київ : 7БЦ, 2023. 252 с.
17. Полюхович О. Питання законодавчого визначення підстав для проведення слідчих (розшукових) дій до постановлення ухвали слідчого судді. *Слово Національної школи суддів України*. 2017. № 4(17). С. 30–42.
18. Тітко І. А. Оцінні поняття у кримінально-процесуальному праві України : монографія. Х. : Право, 2010. 216 с.
19. Капліна О. В. Правозастосовне тлумачення норм кримінально-процесуального права: монографія. Х.: Право, 2008. 296 с.
20. Басиста І. В., Галаган В. І., Удовенко Ж. В. Кримінальний процес України : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. К. : Центр учбової літератури, 2012. 328 с.
21. Лук'янчиков Є. Д., Лук'янчиков Б. Є. Становлення інституту негласних слідчих (розшукових) дій. *Криміналістика і судова експертиза*. 2015. Вип. 60. С. 147–160.
22. Карпушин С. Ю. Проведення слідчих (розшукових) дій : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2016. 210 с.
23. Пропозиції КМЕС щодо внесення змін до Кримінального процесуального кодексу. URL: <https://komzakonpr.rada.gov.ua/uploads/documents/31985.pdf>

